

Viktoria

Viktoria – bolgár, 2014. Rendezte: **Maya Vitkova**. Kép: **Krum Rodriguez**. Zene: **Kaloyan Dimitrov**. Szereplők: **Irmena Chichikova** (Borjana), **Mariana Krumova** (Dima), **Dimo Dimov** (Ivan), **Kalina Vitkova** (Viktoria). Gyártó: **Mandragora / Viktoria Films**. Forgalmazó: **Vertigo Média**. *Feliratos*. 155 perc.

Szofia, 1979. A rezsimet szívből gyűlölő fiatal Borjana kénytelen hithű kommunista anyjával közös lakásban élni. Miközben a WC-ben titokban Coca Colát kortyol és amerikai cigarettát szív, az emigrálásról álmodozik, de egy nem kívánt terhesség megghiúsítja terveit. Kislányát, a köldök nélkül születő Viktoriát ráadásul a Párt kikiáltja az Évtized Gyermekeként, akit ettől kezdve a Rendszer szimbólumaként ünnepelnek – limuzin szállítja minden nap az iskolába, szobájából külön telefonvonalon tudja Zsvikov főtitkárt elérni, a család pedig új lakást és autót kap. A harmadik felvonás már a rendszerváltás után néhány évvel játszódik, a megkeseredett Borjana még mindig derékba tört álmait siratja, és

sem anyjának, sem lányának nem képes megbocsátani. A családgyesítés feladata az elkényeztetett gyerekből okos és érzékeny kamasszá serdült Viktoriára hárul.

Maya Vitkova elsőfilmjét joggal lehetne a bolgár *Taxidermiának* hívní – négy évvel ezelőtt, amikor elnyerte a Titanic Filmfesztivál fődíját, a zsűri is Pálfi György szatírájához hasonlította –, mindkettő a nagypolitika árnyékában játszódó többgenerációs történet hasonlóan expresszív stílusban elmesélve. Vitkova a konvenciókra fittyet hányva váltogatja a tónusokat – filmje realista karakterdrámaként indul, groteszk szatíráként folytatódik és családi melodrámaként ér véget –, miközben archív híradórészletek és képi metaforákkal felütött szürreális fantáziajeleket váltogatják egymást.

A *Viktoria* helyenként túlzásfolt, de éppen a fésületlensége teszi izgalmassá. A hagyományos családtörténetektől elvárható pszichológiai realizmust nem lehet rajta számon kérni, a szereplők vágyait és fájdalmait azonban szavak nélkül, a képek nyelvén talán még hitelesebben, még átélhetőbben tudja

viszaadni, és közben, nem mellesleg, a kommunizmus örökségét is a lehető legfrapársabban dolgozza fel.

BASKI SÁNDOR

Merülés a szerelembe

Submergence – német-francia-spanyol-amerikai, 2017. Rendezte: **Wim Wenders**. Írta: **J. M. Ledgard** regénye alapján **Erin Dignam**. Kép: **Benoît Debie**. Zene: **Fernando Velázquez**. Szereplők: **Alicia Vikander** (Danielle), **James McAvoy** (James), **Alexander Siddig** (Dr. Shadid), **Celyn Jones** (Thumbs). Gyártó: **Backup Media**. Forgalmazó: **ADS Service Kft**. *Szinkronizált*. 112 perc.

Híába változatlanul aktív bőharminc évvel csúcscorszaka után is, Wim Wenders az elmúlt évtizedben leginkább csak más művészekről forgatott dokumentumfilmjeivel – *Pina*, *A Föld sója* – ért el sikereket, a játékfilmmezés a jelek szerint már kevésbé foglalkoztatja, és legutóbbi egészséte csak megerősíti ezt a feltevést. A külföldön tavaly bemutatott *Merülés a szerelembe* az eredetileg tényfeltáró újságíróként dolgozó, skót J. M. Ledgard regényéből készült (akit az ingyenc magyar olvasók az érzelmekben és utalásokban egyaránt gazdag *Zsiráf* című regényéről ismerhetnek), és bár percek alatt egyértelművé teszi, milyen filmre számíthatunk, tartogat egy egészen másfajta meglepetést.

A rendező sokadik adaptációjának főhősei a Grönlandi-tengeren dolgozó biomatematikus Danielle, aki szakmailag gyümölcsöző, de életveszélyes merülésre készül a tengerfenékre, és James, az éppen Szomáliában dolgozó kém, akit dzsihádisták terroristák tartanak fogva egy ablaktalan helyiségben. A nő és a férfi még az előző évben ismerkedett össze egy tengerparti szállóban, és az idilli környezetben villámgyorsan kialakuló románc mindkettejükben olyan emlékeket hagyott, amelyek még a külvilágtól elzárva is kapaszkodót jelentenek számukra.

Jogosnak tűnik abból kiindulni, hogy egy Wenders szintű veterán valahogy csak elboldogul egy széles közönségnek szánt szerelmi melodrámaival, a film mégis mintha egy remegő kezű pályakezdő munkája lenne. Nézőként ritkán tapasztalhatjuk meg, hogy két sztár között ennyire nem működik a kémia, a suta párbeszédekkel és trehány jelenetekkel felvázolt románccal pedig nehéz nem arra gondolni, hogy az alkotók úgy voltak vele, elég két szép színészt mozgatniuk szép hátterek előtt. A főhősök számára a játékidő előrehaladtával a feszültség fokozódik, a nézőben viszont inkább a zavar, hogy még ha bérmunkáról is van szó, egy ekkora szakmai rutinnal bíró rendező miért nem tette bele legalább a minimumot.

ROBOZ GÁBOR

Szörnyek és szerelmek

Il racconto dei racconti – olasz, 2015. Rendezte: **Matteo Garrone**. Írta: **Massimo Gaudioso**, **Edoardo Albinati** és **Ugo Chiti**. Kép: **Peter Suschitzky**. Zene: **Alexandre Desplat**. Szereplők: **Salma Hayek** (Longtrellis királynője), **John C. Reilly** (Longtrellis királya), **Vincent Cassel** (Strongcliff királya), **Toby Jones** (Highhills királya), **Shirley Henderson** (Imma). Gyártó: **Archimede / Le Pacte / Rai Cinema**. Forgalmazó: **Pannónia Entertainment**. *Feliratos*. 134 perc.

A klasszikus mesék Hollywoodban divatos látványorientált újrameselésének margóján az olasz **Matteo Garrone** kifordítja az ismert mesei helyzeteket és egy egészen másféle történetet mond el a *Szörnyek és szerelmek* három szálon futó cselekménye során. Királyok és királynők vágyainak, perverzióinak abszurd beteljesülését látjuk, tengeri szörnyeket ölnek meg, hogy aztán a szívüket egy szűz főzze meg, hegyi ember tartja fogva a hercegnőt a mesék meséjében. Nem éppen gyerekeknek szól a *Pasolin* és *Fellini* idéző bizarr alkotás, amelyben többek között egy csúnya öregasszony saját bőrének lenyúztatásától sem riad vissza, ha az a fiatalság ígéretével kecsget. A film alapjául **Giambattista Basile** 17. századi tündérmeséi szolgálnak – a *Pentameron*ban összegyűjtött elbeszélések és az olasz író karakterei ihlették később, gyerekközönséghez finomítva, **Hamupipőke** és **Aranyhaj** történeteit is. Ezeknek a meséknek a nyers változatát látjuk viszont, amelyek nem mentesek sem az erőszaktól, sem a csodás elemektől, mégis a legfőbb összetartó erő közöttük az emberi gyarlóság. Látunk egy teherbe esni kép-

telen királynőt, aki bármilyen áldozat meghozatalára képes, hogy gyermeke szülessen, ám mikor végre teljesül a vágya, a fiatal hercegnek boldogtalan életet teremt kisajátító és önző szeretetével. *Highhills* királya ezzel szemben egy bizarr bolha nevelgetésére áldozza összes szeretetét, ugyancsak boldogtalaná téve a lányát, akinek sorsával olyannyira nem foglalkozik, hogy utódját végül egy ogrénak kénytelen odaigérni. A harmadik szálon két idős és csúnya nővér megy el a végsőkig, amikor a buja király szerelmének megszerzése a tét, feláldozva mindent egészen a bukásig. Az egyszerű, mégis látványos képi világgal elmesélt *Szörnyek és szerelmek* végig feszengésre készíti a nézőt, miközben megalkotja az intellektuális művészfilm-tündérmese műfajának talán egyetlen képviselőjét.

PETHÓ RÉKA

Egy lélegzetnyire

Dans la brume – francia, 2018. Rendezte: **Daniel Roby**. Írta: **Guillaume Lemans**, **Jimmy Bemon** és **Mathieu Delozier**. Kép: **Pierre-Yves Bastard**. Zene: **Michel Corriveau**. Szereplők: **Romain Duris** (Mathieu), **Olga Kurylenko** (Anna), **Fantine Harduin** (Sarah), **Michel Robin** (Lucien), **Anna Gaylor** (Colette). Gyártó: **Quad Productions**. Forgalmazó: **Big Bang Media**. *Szinkronizált*. 89 perc.

A francia műfaji hagyományok afelől közelítve egy Párizsban játszódó katasztrófafilm, amelyben a földmélyről feltörő mérges gázok ötemeletnyi magassáig kiirtják a lakosságot, két lehetséges út közül választhat: vagy **Luc Besson**-i *parcours*-akciófilm lesz poszt-apokaliptikus bandák versenyfutásával az Eiffel-torony óázisáig vagy az extrém-horror találkozása az egzisztencializmussal a *Nyers* és a vadonatúj *Az éjszaka felfalja a világot* szellemében. A kanadai származású **Daniel Roby** (híven bemutatkozó vámpírfilmjéhez a *Fehér bőr*), inkább a *cronenbergi* tiszta forrásból merített a feladathoz, kevesebb *gore*-ral és ideológiával, ám hatékony minimalizmussal, erős drámai maggal és szépséges evolúciós tanulsággal – főszerepben egy szülőpárossal, akik ritka genetikai betegségben szenvedő kislányukat próbálják kimenteni légmentesen védett keszonzájából egy rebootolt új világba, ahol talán új alapokra kerülhet az emberiség és a bolygó elcseszett párkapcsolata. *Az Egy lélegzetnyire* nem sokat módosít/újít a műfaji alapképleten, feszes másfél órában felmutat pár elvart akciójeletet, egy szükségszerű melodramai áldozatot és néhány költséghatékony pusztulás-képet – legalább egy szempont-

ből azonban méltán érdemel figyelmet. Miként előző játékfilmjeiben, Robyt ezúttal is leginkább az apa-lány kapcsolat izgatja, főként az a folyamat, amelyben a kamaszodó fruska kitör a szerető apa által kontrollált gyerekszobából, szembesül az istenített szülő esendőségével és saját lábára áll. Míg a *Funkytown* retro diszkó-melodramájában ez a szál jobbra elsikkadt és olcsó könnyfakasztásra szolgált, a *Louis Cyr* erőművész-életrajzának legszebb vonása már az apja babérajára vágyó kislány háttértörténete volt; az idei opuszban pedig középpontba kerül és méregetős ballardi metaforán keresztül bomlik ki a generációs konfliktus – két világ (egy több évezredes és egy eljövendő) határán, ahol a levegőváltást hozó füstköd lassan, de biztosan elnyeli a pátriárkák tornyait.

VARRÓ ATTILA

Színpadon az életem

Marvin ou la belle éducation – francia, 2017. Rendezte: Anna Fontaine. Írta: Pierre Trividic és Anne Fontaine. Kép: Yves Angelo. Szereplők: Finnegan Oldfield (Marvin), Grégory Gadebois (Dany), Vincent Macaigne (Abel), Catherine Salée (Odile). Gyártó: PAS Productions. Forgalmazó: Cirko Film. *Feliratos*. 115 perc.

Jó volna azt hinni, de nem minden meleg kamasz önfelfedezése olyan problémamentes, mint ahogy azt a *Szólítsd a nevedben* láthattuk. Egy ilyen problémás, sőt traumatisztikus eszmélést mutat be Anne Fontaine (*Coco Chanel*, *Gemma Boveri*) új filmje. A *Színpadon az életem* többé-kevésbé szabályos felnőtté válási történetként kezdődik, ám főhősének, a kulturálisan igen hátrányos (értsd: proli) közegben nevelkedett érzékeny, meleg fiatalnak felnőttként újra fel kell nőnie – ezúttal időközben megváltozott környezetéhez. Fontaine műve arról beszél igen szemléletesen, milyen nehéz

megtalálnia önmagát annak, aki gyereként nem kapta meg azt a stabil hátteret, amelyre alapozva felépítheti saját személyiségét, így felnőttkorában kell pótolnia a lemaradást. Minderre nagyon szépen utal a film háromféle címe: az eredeti, a *Marvin ou la belle éducation* a jó nevelésre, pontosabban annak hiányára céloz, míg a nemzetközi angol cím, a *Reinventing Marvin* az identitás újbóli felfedezésére – a legtöbb országban viszont egyszerűen *Marvinként* mutatták be az alkotást, amely talán a legbeszédesebb cím mind közül.

Marvin (ahogy arra a magyar cím is utal) színházterápiával, egy saját magáról szóló darab színre vitelével próbálja meg felnőttként újra összerakni magát. Ez az összerakás pedig a nézőre is vonatkozik, mivel a film is „darabokban van”, dekonstruált a szerkezete, ideoda ugrál az időben, így nekünk is úgy kell összeillesztenünk a darabkáit. Anne Fontaine pályája során már sokféle alkotást készített, de minden filmjében közös a szenvedély központi tematikája. A főhősnek ezúttal egy olyan szenvedélyhez kell felnőnie, amelyet sokáig saját maga sem ért. És ironikus módon – habár Fontaine-nek voltak már teátrális alkotásai – az erős színházmotívum ellenére ez lett a rendező eddigi legkevésbé mesterkéltséget, legtermészetesebb és legizgatóbb műve.

VAJDA JUDIT

Taxi 5.

Taxi 5 – francia, 2018. Rendezte: Franck Gastambide. Írta: Luc Besson, Stéphane Kazandjian és Franck Gastambide. Kép: Vincent Richard. Szereplők: Franck Gastambide (Sylvain), Malik Bentalla (Eddy), Bernard Farcy (Gibert), Edouard Montoute (Alain), Sand Van Roy (Sandy). Gyártó: EuropaCorp / T5 Production. Forgalmazó: Big Bang Media. *Szinkronizált*. 104 perc.

A globálisan piacképes európai kommerszfilm újrakalibrálásával Luc Besson a rókabőrgyártást is fix pályára állította. Igaz, húsz évvel az áramvonalas első és tizenegyel a lefulladó negyedik után az újabb fehér taxit talán ő maga sem látta jönni. Bár az eredeti alkotógárda (néhány mellékszereplőt leszámítva) messzire elkerülte, az ötödik kör többé-kevésbé a sokadik újrafelhasználástól

elvárható minimumot hozza. A már alapjáraton is túlpörgetett gall akcióvígjátékot a suttyóhumorban utazó, hazai pályán kimondottan népszerű Franck Gastambide porolta le. Az író-rendező-főszereplő az első rész kedélyesen nacionalista rendőrfrikskjáját izléstelen gegekkel, a ripacskodás jellegzetesen francia válfajjal és némi finomhangolással meséli újra.

A Ferraris rablóbanda után nyomozó, botcsinálta marseilles-i páros története amolyan aranyfogú taxishiéneként törtéte térdig gázol a kutyagumiban és a hanyásban, a szélvédőre tapadó farfófák mögött néha azért megcsillan a fény. Kapunk például egy tényleg vicces éttermi jelenetet és Gastambide a legendás Peugeot csomagtartójában is becsempészi az arabokat és kislövésűeket fetiszizáló különös szerzői világát. Elsősorban a célközönség közvetlen igényeit szolgálja ki, de a verbális kakaskodás és a menetrendszerű autópornó mögött nemesebb szándékok is felsejlenek. A főhóst leszámítva Marseille városában minden őslakos francia agyatlan kretén, az ész és a szépség birtokosai kizárólag a bevándorlók leszármazottai. Az Uber szabadlelkű sofőrjei, az összetartó, mindent megoldó kedves zsványok legyintve kerülgetik a visszataszító, botladozó idiotákat. A

Kszí, Simon

Love, Simon – amerikai, 2018.
Rendezte: **Greg Berlanti**. Írta: **Becky Albertalli** regényéből **Isaac Aptaker** és **Elizabeth Berger**. Kép: **John Guleserian**.
Zene: **Rob Simonsen**. Szereplők: **Nick Robinson** (Simon), **Josh Duhamel** (Jack), **Katherine Langford** (Leah), **Logan Miller** (Martin), **Jennifer Garner** (Emily). Gyártó: **New Leaf / Fox 2000 / Twisted Media**. Forgalmazó: **Fórum Hungary**. Szinkronizált. 112 perc.

A nehezen értelmezhető magyar címben bizonyára a „köszí” szócska álfiatalos kamszlangját olvashatjuk, pedig Simon, a nagykamsz főhős élethelyzetében nincs sok köszönet: egy ideje már tudja magáról, hogy meleg, de nem mer színt vallani, amikor pedig névtelenül levelezni kezd egy másik meleg fiúval, az e-mailjeibe beolvasó osztálytársa zsarolni kezdi őt. A gimis konfliktusokkal körülbástyázott identitásdráma lényege éppen az, hogy a központi *coming-out* történet nem bonyolult szerkezetű művészfilmben (*Mételey*) vagy európai érzékenységszerű midcultban (*Szólíts a neveden*) bontakozik ki, hanem a fősodorbelti iskolai tinifilmek műfajában tartva, folyosói szekrényesorok és pirospoharas házi bulik díszletei között.

Az „első mainstream meleg tinifilmként” reklámolt *Kszí, Simon* azért tekinthető sikeres vállalkozásnak, mert a címszereplő homoszexualitását leszámítva tökéletesen átlagos darabja műfajának: alkotói pont annyi ironikus kikacsintást és popkulturális utalást engednek meg maguknak, amennyi John Hughes óta kötelező, a főhős baráti társasága megfelelően sokszínű abban az évben, amikor a *Fekete Párduc* minden idők bevételi rekordjait dönti meg Amerikában, a titokzatos levelezőpartner utáni nyomozás pedig azt a plusz krimiszálat csempészi a történetbe, amely nélkül egy egyszerű gimnáziumi tinifilm már ingerszegénynek találnánk. A rendezői pályáját a *Barátságpróba* queer kisvárosi tablójával kezdő, majd a DC szuperhősös tévésorozatait felügyelő Greg Berlanti ideális választás Becky Albertalli 2015-ben megjelent regényének feldolgozására: a téma iránti személyes elkötelezettsége süt a vásznonról, stílusa viszont közepatosan láthatatlan. Nincs itt semmi látnivaló, ez csak egy átlagos tinifilm meleg főhőssel – mindaddig, amíg az ilyesmi mégsem átlagos, a *Kszí, Simon* nemcsak rokonszenves, de valamelyest fontos is tud maradni.

KRÁNCZ BENCE

att). A *7 vérfagyasztó nap* nagy érdeme, hogy sok más kortárs thrillerrel ellentétben nem bagatellizálja el a politikai témát, ha a fő sztorival párhuzamosan kibontakozó szimbolikus táncjelenetek rontják is a film komolyságát.

BENKE ATTILA

Így csajozz egy földönkívülivel

How to Talk to Girls at Parties – brit, 2017. Rendezte: **John Cameron Mitchell**. Írta: **Neil Gaiman** novellájából **Philippa Goslett**. Kép: **Frank G. DeMarco**. Zene: **Nico Muhly** és **Jamie Stewart**. Szereplők: **Alex Sharp** (Enn), **Elle Fanning** (Zan), **Ethan Lawrence** (John), **Joanna Scanlan** (Anyu), **Nicole Kidman** (Boadicea). Gyártó: **Little Punk / See-Saw Films**. Forgalmazó: **Hungaricom**. Szinkronizált. 103 perc.

A filmgyárak közelében landoló idegen életformák korábban is szívesebben választották az emberekkel való párkapcsolatot a totális invázió helyett. John Carpenter *Csillagembere*, a Kim Basinger testébe költözött marslakó-mostoha, vagy *A föld lányok csábítók* földönkívüli látogatói mind a békés megoldás mellett döntöttek, a közvetlen testi, sőt, szexuális érintkezést is jelentő negyedik típusú találkozás segítségével szerevezve benyomásokat a Földről. John Cameron Mitchell negyedik rendezésében ugyanez a nagy találkozás történik meg;

a 70-es évek végének izzó Londonjában játszódó film hőse viszont ezúttal egy kamsz, aki ezúton tapasztalja meg az első igazi szerelem érzését.

Míg a film alapjául szolgáló néhány oldalas Neil Gaiman-novella, a *Hogyan beszélgesünk bulin csajokkal* mindössze egyetlen, végül egyik pillanatról a másikra véget érő házi buliról mesél, az adaptáció főszereplőjének már nem kell haverja sürgetésére hirtelen elmenekülnie a partiról, így a címbe írt beszélgetések helyett itt már valódi romantikus kapcsolat is kialakulhat az idegen (amerikainak tippelt) lánnyal. Mitchell zenés vígjátéka több szempontból is visszakanyarodás első munkájához, a 2001-es *Hedwig és a mérges csonkhoz*. Az érzelmi és szexuális ébredés szorosan összefügg a korszak zenei életével – habár a Bowie-féle glam helyett most a virágkorát élő punk ordít –, és az igazi egymásra találás is a színpadon csúcsondik ki, egy közösen improvizált számnak köszönhetően. A fellépés azonban nem csupán a szerelem, hanem a beteljesületlenség kegyetlen hírét is elhozza: hősünk ekkor érti meg, hogy fellángolása kényszerű kialvársra ítéltett. A kapcsolat maga véget ér ugyan, de tovább él és az alkotás folyamatában, a saját élmények művészi feldolgozásában és nyilvánosság elé tárásában.

FEKETE TAMÁS

